

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

Bhar.I.846/2011/4.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2011. év november hó 29. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

Az alárendelt megsértésének vétsége és más bűncselekmények miatt a vádlott ellen indult büntetőügyben a Katonai Fellebbviteli Ügyészség valamint a vádlott és védője másodfellebbezését elbírálv a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsának 6.Kbf.44/2011/4. számú ítéletét helybenhagyja.

I n d o k o l á s

*A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a terhelt terhére benyújtott ügyészi felülvizsgálati indítványt elbírálv a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa által hozott, és 2010. május 14-én jogerőre emelkedett 6.Kbf.8/2010/4. számú végzésnek azt a rendelkezését, amellyel az elsőfokú bíróságnak a terhelttel szemben 2 rendbeli alárendelt megsértésének vétsége miatt indult büntető eljárást megszüntető rendelkezését helybenhagyta, hatályon kívül helyezte, és ebben a körben az ítéltáblát új eljárás lefolytatására utasította.
(Bfv.I.810/2010/6. számú, 2011. február 22-én kelt legfelsőbb bírósági végzés.)*

*A megismételt fellebbezési eljárásban a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa a 2011. június 8. napján meghozott 6.Kbf.44/2011/4. számú ítéletével a Somogy Megyei Bíróság Katonai Tanácsának a Kb.II.32/2008/39. számú elsőfokú ítéletét megváltoztatta.
A vádlottat az elsőfokú ítélet 2/a. és 2/d jelű tényállási*

pontokban írt cselekmények tekintetében bűnösnek mondta ki alárendelt megsértésének büntetében /Btk. 358. § (1) és (2) bekezdés c) pontja/ és ezért őt megrovásban részesítette.

Kötelezte 50.000 forint bűnügyi költségnek az állam javára történő megfizetésére, míg a fennmaradó 148.624 forint bűnügyi költségről úgy rendelkezett, hogy azt az állam viseli.

A másodfokú ítélet ellen, a vádlott terhére, pénzbüntetés kiszabása végett a katonai fellebbviteli ügyész jelentett be másodfellebbezést.

Indokai szerint a vádlottal szemben alkalmazott intézkedés anyagi jogszabályt sértően enyhe. Nem tükrözi az elbírált katonai büntett valós tárgyi súlyát, nincs figyelemmel a vádlott alanyi bűnösségi fokára, és arra sem, hogy a hasonló jellegű előjárói katonai bűncselekmények az utóbbi időben emelkedő számban fordulnak elő. Ekként a megrovás alkalmatlan a Btk. 37. §-ában írt büntetési cél különösen a generális prevenció elérésére.

A vádlott és védője a tényállás 2/d. pontjában írt cselekmény vádja alóli felmentés, a fennmaradó 2/a. pontot tekintve az eljárás megszüntetése érdekében jelentettek be másodfellebbezést, melyet a vádlott részletesen írásban indokolt.

Érveinek lényege szerint tévedett a másodfokú bíróság, amikor a bűnösségét a 2/d. tényállási pontban foglaltak alapján is megállapította.

A Be. 358. §-ának (1) bekezdésében meghatározott előjárói bűncselekmény ugyanis csak akkor valósul meg, ha a magatartást annak tanúsításakor más is észleli. Az irányadó tényállás viszont nem tartalmaz olyan megállapítást, miszerint a jelenlévő alárendeltek a helyszínen, az elkövetéskor értesültek volna a kijelentéseiről. Erre figyelemmel pedig a „más előtt” elkövetés törvényi tényállási elem hiányzik.

Emellett nem állapítható meg a „feltűnően durva” elkövetés sem, mivel az ítélezési gyakorlat szerint a pillanatnyi indulatban előforduló káromkodás vagy trágár kifejezés használata ilyennek nem tekinthető.

A jelen esetben pedig éppen erről volt szó.

Álláspontja szerint a 2/d. jelű tényállás kiegészítése szükséges az iratok tartalma alapján azzal: nem állapítható meg, hogy a jelenlévők ott értesültek a kijelentéseiről, továbbá a feltűnően

durva elkövetés megállapításának a mellőzését is szükségesnek tartotta.

Az így helyesbített tényállás alapján a 2/d. jelű cselekmény vádja alóli felmentését indítványozta.

A terhére a 2/a. jelű tényállási pontban még fennmaradó katonai vétség tekintetében pedig a Btk. 124. §-ában foglalt büntethetőséget megszüntető okból az eljárás megszüntetését kérte.

Másodlagosan a vádlotti fellebbezés - figyelemmel a másodfokú eljárásban előterjesztett bizonyítási indítványra is - az első és másodfokú ítéletek hatályon kívül helyezésére és új elsőfokú eljárás elrendelésére irányult.

A Katonai Főügyészség írásbeli nyilatkozatában - és képviselője a harmadfokú nyilvános ülésen - a katonai ügyész fellebbezését annak indokaival egyetértve fenntartotta.

A védelmi fellebbezés érveit nem osztotta. A tényállást megalapozottnak, a bűnösség megállapítását törvényesnek tartotta; e tekintetben a másodfokú ítélet helybenhagyását, a joghátrányt illetően pedig pénzbüntetés kiszabását indítványozta. (Bf.VI.449/2010.)

A védő és a vádlott a nyilvános ülésen a fellebbezésüket szintén fenntartották, és annak megfelelő határozat meghozatalára tettek indítványt.

* * *

A Legfelsőbb Bíróság a bejelentett fellebbezéseket a Be. 386. § (1) bekezdés c) pontja alapján joghatályosnak tekintette, mivel a másodfokú eljárásban az ítélőtábla a vádlott bűnösségét olyan bűncselekményekben állapította meg, amelyekkel kapcsolatban az elsőfokú bíróság a büntető eljárást megszüntette.

A fellebbezéseket azonban nem találta alaposnak.

A jogorvoslatokkal támadott másodfokú ítéletet és az azt megelőző első és másodfokú bírósági eljárást a Be. 387. § (1) bekezdésének megfelelően bírálta felül.

Ennek során olyan eljárási szabálysértést nem észlelt, amely az ítéletek hatályon kívül helyezésére adott volna alapot.

A 2/a. pont alatti tényállás megalapozottságát a harmadfokú eljárásban a védelem sem vitatta.

Ugyanekkor a 2/d. pontban rögzített tények tekintetében is az

elsőfokú bíróság ügyfelderítési kötelezettségének eleget tett, védelmi indítványra is jelentős számú tanút hallgatott ki. Ítéletének indokolásában számot adott arról, hogy a tényállást azért alapította a sértett következetes terhelő vallomására, mert a sértő kijelentések elhangzását több tanú vallomása is alátámasztotta.

A tanúk nem zárták ki annak lehetőségét sem, hogy a kijelentésről az eligazításon - és nem a sértettől - értesültek. Azt, hogy erre határozottan visszaemlékezni nem tudtak, a referálások feszült hangulatával magyarázták.

A vádlott indulatra való hajlamát pedig - a 2/a. pontban bizonyított eseten kívül - a védelmi indítványra kihallgatott tanúk közül is többen megerősítették.

Ily módon a feltárt bizonyítékokkal összhangban megállapított 2/d. jelű tényállás is mentes a Be. 351. § (2) bekezdésében felsorolt hibáktól, hiányosságoktól.

Erre figyelemmel pedig nem tévedett a másodfokú bíróság amikor azt ítéletének alapjául elfogadta.

Mindebből következően a védelem által vitatott 2/d. jelű tényállás a Be. 388. § (1) bekezdésének értelmében kötelezően irányadó volt a harmadfokú eljárásban is. Minthogy a sérelmezett tényállásrész sem iratellenességet sem téves következtetést nem tartalmazott, annak a kiegészítésére - a Be. 388. § (2) bekezdése értelmében - nem volt indok.

Ugyanekkor a másodfokú bíróság ítéletének a 3. oldal utolsó bekezdéséből mellőzni kell azt az utalást, miszerint „A Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú ítéletet megalapozottnak találva...”, folytatta le a felülvizsgálati eljárást.”.

Elkerülte ugyanis az ítélőtábla figyelmét, hogy a felülvizsgálati eljárásban a Be. 423. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítéletben megállapított tényállás kötelezően irányadó. Felülvizsgálati indítványban a tényállás nem támadható. Az itt idézett eljárási szabályból következően pedig a Legfelsőbb Bíróság a tényállás megalapozottságát a felülvizsgálati eljárásban nem vizsgálhatta, és azt nem is vizsgálta.

A megállapított tényállásból a másodfokú bíróság okszerűen vont következtetést a vádlott bűnösségére, és cselekményének a minősítése is érdemben - az alábbiak szerint - helyes.

A Btk. 358. § (1) bekezdésének törvényi tényállását az az előljáró valósítja meg, „Aki alárendeltjét emberi méltóságában, más előtt vagy feltűnően durván megsérti”.

Az idézett törvényi tényállást elemezve az rögzíthető, hogy azt a törvényhozó a katonai életviszonyok sajátosságaira figyelemmel a

rágalmazás és a becsületsértés tényállásainak a kombinációjával alkotta meg, és két elkövetési fordulattal valósítható meg.

Az első fordulat elkövetési magatartása a becsületsértés jegyeit viseli magán annyiban, hogy nemcsak becsületsértő tény állításával, (híresztelésével, tényre utaló kifejezés használatával) követhető el, hanem tényállításnak nem tekinthető olyan kijelentéssel, illetve egyéb cselekménnyel, amely objektíve alkalmas az alárendelt emberi méltóságának a sérelmére. Viszont a rágalmazás ismérveit hordozza annyiban, hogy a sértésnek „más előtt” kell történnie.

A második fordulat elkövetési magatartása egyértelműen becsületsértés jellegű, megvalósításához nem szükséges a „más előttiség”, de az emberi méltóságot sértő kifejezésnek (magatartásnak) minősítettnek, feltűnően durvának kell lennie.

Ebből következően a rágalmazás, becsületsértés dogmatikája, - és az e cselekményeket illetően már kialakult bírói gyakorlat, - a Be. 358. § (1) bekezdését tekintve is értelemszerűen irányadó.

Erre is figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság egyetértett azzal a védelmi állásponttal, miszerint a vádlott által tett sértő kijelentések sem a 2/a., sem a 2/d. jelű esetben nem érik el azt a fokot, mértéket, amely miatt azokat a társadalmi közfelfogás szerint nem csupán durvának, hanem feltűnően durvának kellene tekinteni.

A kijelentéshez ugyanis tettlegesség vagy más megalázó cselekmény nem társult; az nem volt kirívóan gyalázkodó, vagy útszéli tartalmú, bár kétség kívül az alárendelt emberi méltóságának a megsértésére a használt kifejezések tartalma és az azt kísérő hangnem miatt alkalmas volt.

Ehhez képest tehát a Btk. 348. § (2) bekezdésének c) pontjára figyelemmel büntettként értékelendő cselekményekben a bűnösség kimondásának az alapjaként a törvényi tényállás második fordulata, azaz a feltűnően durva módon elkövetés, nem jöhetett szóba.

A Legfelsőbb Bíróságnak azonban az első fordulat szerinti elkövetési magatartást is vizsgálnia kellett.

Az ebben szereplő „más előtt” elkövetés a tényállásnak olyan objektív ismérve, amelyet az elkövetőnek fel kell ismernie. Nem szükséges azonban, hogy a kívülálló, harmadik személy is hallja, megismerje a tényállásszerű közlést, vagy kijelentést; a

tényállásszerűséghez elégséges, ha ennek a konkrét, reális lehetősége az adott esetben fennállt és ezt az elkövető tudata átfogta.

Ebből következően arra nézve bizonyításnak nincs helye, hogy ténylegesen hallotta-e a harmadik személy a becsületsértő kijelentést, ennek különösebb jogi jelentősége nincs. Az vizsgálható csupán, hogy olyan helyzetben volt-e, hogy a tényállásszerű magatartás megismerésének az objektív lehetősége megvolt.

A fentiekre figyelemmel nem értett egyet a Legfelsőbb Bíróság azzal - a vádlotti fellebbezésben is hivatkozott - jogirodalmi állásponttal, miszerint a „más előtt” törvényi kitétel tartalmilag azt jelenti, hogy a kívülálló személy vagy személyek a helyszínen értesülnek a cselekményről, azaz a sértettel együtt, vele egyidejűleg tapasztalják az előljáró sértő kijelentését, cselekményét, és ezáltal minősül a magatartás fegyelmi vétség helyett bűncselekménynek. (Magyar Büntetőjog Kommentár a gyakorlat számára, HVG Orac kiadó, 40. pótlás 874/2. oldal) A Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint ugyanis nem az egyidejű észlelés, hanem a törvényi tényállásban szereplő két elkövetési mód az, ami az előljárói magatartást a fegyelmi vétség köréből kiemeli. Vagyis ha az alárendelt emberi méltóságának a sérelmét az alárendelten kívül bárki más (másik alárendelt, más katona, vagy akár polgári személy) is reálisan észlelheti, illetőleg ha az emberi méltóság megsértése feltűnően durván (pl. tettelesen, rendkívül megalázó kifejezésekkel, az emberi méltóság mély megalázására alkalmas más cselekménnyel) történik. Az ily módon elkövetett magatartások fokozottan alkalmasak a becsületérzés sérelmére, ezért a törvényhozó oly mértékben tekinti társadalomra veszélyesnek, hogy azokat a szolgálati rend és fegyelem megtartása érdekében előljárói oldalról is büntetni rendeli.

Ugyanekkor a katona oldaláról hasonló módon védi az előljáró tekintélyét, ezen belül annak emberi méltóságát, amikor a Btk. 356. §-ában a más előtt, vagy feltűnően durván megvalósított előljárói tekintélyisértést is bűncselekménnyé nyilvánítja. Ekként mindkét cselekmény (Btk. 358. § és 356. §) törvényi tényállásának „más előtt” elkövetési magatartása megvalósul akkor, ha kívülálló is észlelheti az elkövető magatartását, hallhatja a kijelentéseit, olvashatja azt az írást, amely becsületsértő kitételeket tartalmaz. Elkövethek tehát a cselekmények pl. nyílt levél útján is, függetlenül attól, hogy a kívülálló azt elolvassa-e vagy sem; míg ez más esetben, pl. a parancs iránti engedetlenségnek a Btk. 354. §

(2) bekezdés c) pontjában szabályozott esetében, ahol a törvény „más alárendeltek jelenlétében” fogalmat használ, ez nem lehetséges.

Ehhez képest a vádlott másodfellebbezésében az azzal kapcsolatos érveknek – miszerint nem állapítható meg, hogy a jelenlévők ott értesültek volna a kijelentéseiről – a Legfelsőbb Bíróság jogi relevanciát nem tulajdonított, így a tényállás 2/d. jelű pontjának kiegészítése emiatt sem volt szükséges.

Az itt kifejtettekre figyelemmel a 2/a. és a 2/d. jelű vádlotti cselekményeknek egységesen alárendelt megsértése büntettként történt értékelése a törvényi tényállás első fordulata alapján helyes, hiszen az irányadó tényállás azt tartalmazza, hogy a vádlott a sértő kijelentéseket egyik esetben a sértett irodájában, annak beosztottja előtt és kiabálva tette meg; míg a másik esetben azok több személy előtt „ordítva” hangzottak el.

Következésképpen a bűnösség megállapítása alappal nem kifogásolható, s miután büntett megállapítására került sor, a Btk. 124. §-ában a katonai vétségekre irányadó büntethetőséget megszüntető ok sem volt alkalmazható.

A Legfelsőbb Bíróság a vádlott terhére bejelentett ügyészi fellebbezést sem találta alaposnak.

Az ítélet tábla a joghátrány megválasztásánál helyesen tulajdonított igen nagy nyomatékot annak a ténynek, hogy a vádlott a több évtizedes szolgálati viszonyát kimagaslóan, állami kitüntetésekkel is elismerten látta el.

Az első rész cselekmény elkövetése óta már több mint öt év, a második óta több mint négy év telt el. Azok megvalósítására rögtönös indulatból fakadóan, a vádlott habitusából is adódóan került sor. Éppen ezért a 2/a. jelű esetben utóbb a sértettet megbékíteni is igyekezett; s végül időközben már a vádlott szolgálati viszonya is nyugállományba kerülése folytán megszűnt.

Az elkövetés ilyen igen jelentős enyhítő körülményei mellett nem tévedett a másodfokú bíróság, amikor arra a megállapításra jutott; az elbírálás időpontjában a cselekmény már olyan csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy a törvény szerint alkalmazható legkisebb büntetés kiszabása, vagy más intézkedés, mint a Btk. 71. § (1) bekezdése szerinti megrovás alkalmazása is szükségtelen.

A másodfokú ítéletnek a bűnügyi költségekre vonatkozó rendelkezése is törvényes.

Mindezekre tekintettel hagyta helyben a Legfelsőbb Bíróság - a Be. 397. §-a alapján - a másodfokú bíróság kétirányú fellebbezéssel támadott határozatát.

Budapest, 2011. november 29.

Dr. Belegi József s. k. a tanács elnöke, Dr. Horváth Ibolya s. k.
előadó bíró, Dr. Mészár Róza s. k. bíró

A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsának 6.Kbf.44/2011/4. számú ítélete a Legfelsőbb Bíróság e végzése folytán a mai napon jogerős, és a bünygyi költség tekintetében végrehajtható.

Budapest, 2011. november 29.

Dr. Belegi József s. k.
a tanács elnöke

A kiadmány hitelélül:

bírósági tisztviselő
MTné